

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 15 (1030)

Субота, 9 красавіка 1955 года

Цана 50 кап.

Мастацкія пераклады— творчая справа

У свой час М. Горкі настойліва раіў усяляк пашыраць перакладчыцкую справу...

Мы з'яўляемся сведкамі і ўдзельнікамі шэрага працэсу стварэння гэтай культуры...

У Беларусі з кожным годам пашыраецца выданне перакладаў рускай і сусветнай класікі...

Над перакладамі працуюць амаль усе беларускія паэты, празаікі і драматургі...

Гэтая акалічнасць становіцца ўплыў на іх і ўдзельнічаюць творчасці, дамагаючы глыбей асвоіць ірынае багацце і мастацкі вопыт...

Дасягненні ў галіне мастацкага перакладу ў нас баспрэчныя. Аднак у апошнія гады прыкметна вызначыліся і некалькі істотных недахопаў ў арганізацыі гэтай справы...

Сёння ў нашай газеце друкаваныя артыкул аб няаб'яднаным перакладзе кнігі Е. Чарушына «Пра вялікіх і маленькіх»...

Пераклад зборніка аповядаў Е. Чарушына быў даручаны В. Краўчанкаму— чалавеку з усімі якасцямі ў справе мастацкіх перакладаў...

І гэта ў той час, калі праца над перакладам мастацкай кнігі для дзяцей з'яўляецца асабліва складанай і цяжкай...

У Вучэбна-педагагічным выдавецтве

Усталявалася практыка своеасабівага ведамаснага падыходу да перакладаў мастацкай літаратуры...

Прыклад з выданнем кнігі «Пра вялікіх і маленькіх» яшчэ раз паказвае, што з перакладамі ў нас не ўсё добра.

Вінаваты ў гэтым не толькі выдавецтва, але і Саюз пісьменнікаў БССР, які выхаванню кадраў перакладчыкаў не аддае належнай увагі.

Разгалюблены і пастаноўны прымчым добрых і патрэбных, аб выхаванні кадраў і палітычнай якасці перакладаў у Саюзе пісьменнікаў прынята нямае.

Раней у Саюзе пісьменнікаў БССР існавала секцыя перакладчыкаў. Яна павінна была б сістэматычна займацца пытаннем перакладаў...

Мала адна ўвагі перакладам і літаратурнай крытыцы. Яна не распрацоўвае пытаньняў тэорыі і практыкі мастацкіх перакладаў...

Пашыраюцца і ўмацоўваюцца культурныя сувязі Беларусі з краінамі народнай дэмакратыі. Нашы сябры за мажор робяць надзвычай многа для таго, каб назваміць сваіх чытачоў з лепшымі твораў беларускай мовы анталогіі рускай, украінскай і літоўскай савецкай паэзіі...

Аднак нашы выдавецтвы не могуць пераправіць у поўнай меры задавальніць гэты попыт з-за адсутнасці кваліфікаваных перакладчыкаў, якія добра ведалі б мовы краін народнай дэмакратыі.

Выдзяленне і выхаванне новых перакладчыцкіх кадраў— неадкладная задача і Саюза пісьменнікаў Беларусі. Час паспрабаваць зацікавіць зольнага літаратурнага моладзю з ліку студэнтаў інстытута замежных моваў, філалагічнага факультэта ўніверсітэта і літаратурных факультэтаў педгагігічных інстытутаў рэспублікі.

Мастацкі пераклад— творчая праца, адказная і пачэсная. Варта, нарэшце, Саюзу пісьменнікаў БССР па-сапраўднаму заняцца палепшаннем перакладчыцкай справы ў рэспубліцы.

Замцуем пазіцыі міру

Усім міралюбным народам бачна, што амерыканскія і англійскія драпежнікі-капіталісты хочуць развязаць новую вайну.

Аднак напярэдняе думачы, што перамога над падпальшчыкамі прыйдзе сама, таму што большасць людзей супраць вайны.

Далю вайну! Няхай жыць мір паміж народамі!

Піліп ПЕСТРАК.

Стаўлю свой подпіс

Цудоўны красавіцкі дзень. Сонца пшчотна грэе зямлю. Васільня званкія ручайкі бягуць па ўзбочных вуліц, зліваючыся адзін з адным, ператвараюцца ў бурныя латокі і накіроўваюцца да шырокай ракі.

Успамінаецца цёплы майскі дзень 1945 года, калі народы свету пачулі радасную вестку аб тым, што закончылася цяжкая крывавая бітва народаў, што найстрашнейшы вораг чалавецтва— фашызм разгромлены і дабіты ў сваім лагаве, што мір і спакой забеспечаны на доўгія, доўгія гады.

Але зноў змрочныя хмары навісаюць над светам, не сумняюцца падпальшчыцкія вайны, якія зноў хочуць прывесці чалавецтва да крывавай бойні, выраць у народы мір і спакой, заліць крывёй свет, спаліць у жудасным полымі атамна-вадародных бомбаў усё, што створана працай чалавека.

Але народы свету і мы, простыя савецкія людзі, таворым— не! Не будзе гэтага! Мы не хочам вайны не таму, што мы баімся, не таму, што мы бесцельныя і слабыя.

І сёння, у светлы вясновы дзень, я, просты савецкі чалавек, стаўлю свой подпіс пад Зваротам Сусветнага Савета Міру і няхай гэты подпіс уальвецца ў магутны патрэту народаў супраць вайны, супраць атамнай зброі, супраць смерці і разбурэння.

А. КІСТАУ, народны артыст БССР.

Першая старонка. Перадавы.— Мастацкія пераклады— творчая справа. З. Бандарына.— З адным жаданнем, з думай аб міры.

Другая старонка. Д. Палітыка.— Больш увагі майстэрству. Я. Рамановіч.— «Крылле». Разгортваць творчую актыўнасць.

Трэцяя старонка. С. Александровіч.— «Блізкае і далёкае». Е. Міхайлава.— Перакладчыцкі брак. М. Модэль.— Кніга аб беларускім мастацтве. Чацвёртая старонка. Т. Луцэнка.— Геніяльны твор Сервантэса. Ан. Сабалеўскі.— Аднаактовыя пьесы. Агляд народных талентаў.

Беларускі народ аднадуіна падпісваецца над Зваротам Сусветнага Савета Міру

З адным жаданнем, з думай аб міры

На сонцы, у кучы жоўтага пяску нешта будуюць маленькія хлопчыкі. Побач спіляе, прстая жанчына ў чорным паліто, у белай вязанай кустцы. Гэта Марыя Аляксееўна Сусветнак, лабарант Заходняга геалагічнага ўпраўлення.

Колькі шчасця, мацярынскага гонару ў яе вачох. Не так даўно яе муж, працабудаўніцтва, атрымаў кватэру ў новым доме.

— Толькі-б захавалі мір!— ставячы свой подпіс пад Зваротам Сусветнага Савета Міру, сказала Марыя Аляксееўна.

Сярод іншых подпісаў простых савецкіх людзей стаіць подпіс хатняй гаспадыні Волгі Осіпаўны Вальковіч. Сваімі працавітымі рукамі яна асцярэжна, як найвялікшы скарб, перадала судцы ліст са Зваротам.

— А як-жа, як возьмемся ўсе за адно— куды дзвенуцца— будзе мір,— гаварыла яна пры гэтым.

Абліюшыцца будаўнічага трэста № 18 Лукер'я Ігнашеўна Рачкова нават прыбегла ў інтэрнат, дзе праходзіў збор подпісаў.

— Нада-ж баляса, што ўсе падпісуюцца, а я застаўся,— прызналася яна, старанна выводзячы сваё прозвішча пад Зваротам.

— Подпісання— то мы ўсе падпішамся. Але гэтага яшчэ мала, свае подпісы трэба замацоўваць працай,— чым лепш мы будзем працаваць, тым будзем дужышча, значыцца і мір адстаім,— таворыць Канстанцін Сідаравіч Клячан. Ён п'яцьдзесят пяць год працуе на чыгуны, ужо трыццаць во сем год з'яўляецца членам Камуністычнай партыі і не ўяўляе свайго жыцця без партыі.

Будзе мір! Няхай жыць мір паміж народамі!

— З болем у сэрцы ўспрынялі мы тэлеграму з Японіі, у якой гаварылася аб гібелі японскага рыбака пасля выпрабавання амерыканскімі імперыялістамі атамнай бомбы на Ціхім акіяне.

З дэкладам аб барацьбе народаў свету за мір і супрацоўніцтва паміж народамі выступіў Тарас Хадкевіч.

Зварот Сусветнага Савета Міру аб забароне атамнай вайны, аб якой гаварыў дакладчык, выклікаў срод пісьменнікаў самы гарачы водгук. Са слонам падтрымкі Звароту выступіў Аляксей Кучар.

— З болем у сэрцы ўспрынялі мы тэлеграму з Японіі, у якой гаварылася аб гібелі японскага рыбака пасля выпрабавання амерыканскімі імперыялістамі атамнай бомбы на Ціхім акіяне.

На гуліцкіх з агнём, пані-атамшчыкі! Проч рукі ад атамнай бомбы! Народы свету набаўляюць вас права распаўсюджваць лесам мільянаў людзей, кітаць чалавецтва ў поўныя новыя страшанай вайны!

... З поўдня шырокім фронтам ідзе па нашай краіне жадаея вясна. З кожным днём усё вышэй і вышэй узнімаецца шчодрое красавіцкае сонца. Вось-вось загудуць маторамі трактары, выходзячы на першую рашучую бітву за ўраджай.

Ставячы свой подпіс пад Зваротам міру, жадаю аднаго: няхай ні мы, ні нашы дзеці ніколі не пачуюць ігнага грухату, чым грухат трактары ў полі, не зведваюць іншых бітваў, чым бітвы людзей за ўраджай. Няхай нашы дзеці ніколі не будуць бачыць таго, што даваляе бачыць нам: чорныя хмары дыму ад бомбавых выбухаў, страшныя руіны Мінска і Стаўлінграда, папілішчы тысяч сёл, кроў і слезы мільянаў людзей.

Далучаючы свой голас да голасу ўсіх савецкіх людзей, ведаю і веру: справядлівасць пераможа! Цвёрда веру: рука, што ўзяла над светам атамную бомбу, будзе стрымана і зломлена, і яркае вясновае сонца, што сёння так шчодра асытляе нашу Радзіму, будзе вечно заць над вялікай Савецкай зямлёй і над усім светам!

Усевалад КРАУЧАНКА.

Будзем пільнымі да прошукаў падпальшчыкаў вайны

Калі я думаю аб чорных планах падпальшчыкаў новай вайны, я ўспамінаю перш за ўсё руіны роднага горада, што ўбачыла ў кастрычніку 1944 года, калі вырнула ў Мінск пасля яго вызвалення.

Наш Мінск бачу я сёння ў зеляніне паркаў, у строгай прыгажосці пабудаваных дамоў, у прамых і шырокіх вуліцах, у сонечных усмешках на тварох лабудзей, якія абудавалі родны горад. Я думаю аб тым, якой стане сталіца Беларусі заўтра, калі будзе створана новых паркаў, тэатраў, помнікаў мастацтва.

Калі я чую аб тым, як амерыканскія бізнесмены ствараюць на захадзе Германіі новыя фашысцкія арды, новыя ваенна-прамысловыя базы, я ўспамінаю аб жахах Трасцяніцы, Майданака, Бухенвальда і Панкрапа, аб тысячках людзей, замучаных у гэтых і іншых засценках гестапа, аб пошле і руінах гарадоў Еўропы.

І я голасна паўтаю бесмеротныя словы закатаванага гітлераўцамі вялікага чэшскага пісьменніка-патрыёта Юліуса Фучыка: «Людзі, я любіў вас! Будзьце пільнымі!».

Будзьце пільнымі, простыя людзі Германіі, Амерыкі, Францыі, Англіі! Перш за ўсё да вас звернуць словы бесмеротнага Фучыка.

Для таго, каб не былі зноў ператвораны ў руіны гарады Еўропы, а дзеці ўсміхайся-б сонцу і людзі захаваліся-б шэдэўрамі Луўра і Эрмітажа, — патрэбна пільнасць у шырокім сэнсе. Мы, савецкія людзі, праўляем яе ў сваіх працоўных будынях, на калгасных палях і новабудоўлях, у навуковых лабараторыях, ла домнаў, у шахтах і на сядне.

Нашы мірныя справы і справы нашых сяброў за рубжом напаяўняюць нас радасцю, сілай і ўпэўненасцю ў тым, што падпальшчыцкія вайны будучы свечасова спынены міралюбнымі народамі зямляга шара, якія абвешваюць:

Мір дзецям і жанчынам, старым і юнакам, мір— свету!

Л. РЖЭЦКАЯ, народная артыстка СССР.

Пераймім дарогу вайне

Мір! Якое гэта слова і добрае слова. Але гэта не толькі слова. Гэта — і справа, за якую мы павінны змагацца.

Вось узвяміаюцца велічныя гмахі высотных будынкаў, віхаліць на сонцы шклянныя дахі заводскіх корпусоў, шумяць турбіны, разгараецца марша электрычных агнёў.

Чалавек створаны для шчасця, і яму патрэбен мір. Але чым больш настойліва людзі ўсіх нацый патрабуюць міру, тым больш шалюць падпальшчыцкія вайны. Яны пагражаюць размахваюць над светам атамнай бомбай. Яны абяцваюць зрабіць на зямлі «атамны патоп». Не ўдасца!

Мы бачым пажары вайны, ведаем жахі бомбардзіровак і пекла Майданака, Нанасакі і Хірасімы і зробім усё, што толькі можна, каб крваварапінная бойня не паўтарылася.

Атамную энергію, якую зааіянскія бандыты зааваалі ў бомбы, савецкі народ першым у свеце скарыстаў для мірных мэт.

Атам стаў служыць чалавеку. Якія багатыя перспектывы адкрыты для яго ў авалоданні тэамяніцамі атам!

Па ўсёй нашай краіне ўдземае свой гнеўны голас супраць падрыхтоўкі атамнай вайны савецкі народ. Мы міжвольна ўспамінаюцца словы вялікага гуманіста, пісьменніка-барацьбіта А. М. Горькага, які ў свой час гаварыў, што ў «сацыялістычным свеце збіраецца энергія, якая можа прымуціць гарматы не страляць, бомбавозы — не дэтаць...».

Як моцна і надзённа гучаць гэтыя словы!

Цёмныя сілы вайны павінны адступіць пад напорам магутных і неперажаных сіл міру. Справа міру — справядлівая справа. І яна пераможа!

Мікола ГАМОЛКА.

На адмыку: падпісваюцца пад Зваротам Сусветнага Савета Міру — народны артыст СССР У. Уладзімірскі (адымак злева) і пісьменнік Піліп Пестрак (адымак справа). Фото І. Салавейчыка.

Аўтарскі канцэрт Д. Шапкавіча

Беларуская філармонія арганізавала ў Мінску аўтарскія канцэрты народнага артыста СССР, лаўрэата Сталінскіх прэмій Д. Шапкавіча.

Першы канцэрт адбыўся 6-га красавіка. Присутныя гарача віталі таленавітага кампазітара. Д. Шапкавіч выканаў чатыры прэлюдзі і фугі для фартэпіяно, якія паказалі вельмі добрае ўражанне. Яшчэ большае ўражанне засталася ад санаты для

віяланчэлі і фартэпіяно, выкананай Д. Шапкавічам і лаўрэатам Міжнароднага конкурсу віяланчэлістаў М. Растрпапавічам.

Другое аддзяленне канцэрта складалася з вакальнага шыкла. У ім прынялі ўдзел спявачкі Н. Дарляк і Т. Янко, студэнт Мааскоўскай кансерваторыі А. Масленікаў. Партыю фартэпіяно выконваў Д. Шапкавіч.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БССР

Аб прысваенні Дзяржаўнаму рускаму драматычнаму тэатру Беларускай ССР імя М. Горькага

Прывоіць Дзяржаўнаму рускаму драматычнаму тэатру Беларускай ССР імя вялікага пісьменніка Максіма Горькага і ў далейшым яго называць: Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горькага.

Старшыня Прэзідыума Вархоўнага Совета БССР В. КАЗЛОУ.

Сакратар Прэзідыума Вархоўнага Совета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

2 красавіка 1955 года
Гор. Мінск.

Перакладчыцкі брак

Зусім выпадкова мне давялося пачуць размову адной васьмігадовай дзяўчынкі са сваёй маці. Дзяўчынка гаварыла:

— Мама, а ў цэці Тані на падлозе звярыная скура ляжыць — калматыя, калматыя. Цэця гаворыць, што гэта дзядзя Коля забіў ваўка і зняў з яго скуру.

Мама тлумачыла:

— Толькі не скура граба гаварыць, а шкура. Гэта ў людзей скура, а ў звяроў шкура.

— Ты напярэдня гаворыш, мама.

— Чаму?

— А ў той кніжцы пра звяроў, што ты мне купіла, напісана, што ў маленькага аленя скура была жоўтая ў белых плямаках.

Кнігай, аб якой ішла гутарка, аказваецца зборнік апавяданняў Е. Чарушына «Пра вялікіх і маленькіх». Гэта пудоўная кніжка напісана і ілюстравана выдатным знаўцам жывёльнага свету, пісьменнікам і мастаком. Напісана яна яснай і выразнай мовай, зразумелай самаму маленькаму чытачу. Кніга дае многа задавальнення дзецям, навучае іх рэчым і любіць прыроду.

Але ўсё гэта датычыць толькі арыгінала. Рагарнуўшы-жа кнігу ў перакладзе, адразу адчуваец расчараванне. Можна сказаць, што ад зборніка Е. Чарушына ў выданні Вучцельскага засталіся толькі пудоўныя малюны аўтара.

Пераклад-жа зроблены надзвычай неахайна і нядайна.

Аўтар перакладу В. Кривошея прымушае жывёў — героў апавяданняў вельмі дзіўна павадзіць сябе. У іх дзеянні, аказваецца, няма перапыткаў, рычавых, барахтанцаў, скрабучых за вушам, туючыць адна другую кулакамі, нават пішчаць там, дзе ў рускім арыгінале сопат і г. д.

Асабліва не шанце дзеясловам. Заорать перакладца чамусьці заенчыць, подраць — панукацца, гаворыць — абавязкова гутарыць ці размаўляе там, дзе па-беларуску неабходна сказаць проста — гаварыць; подарыць — падараваць, поўчыць — паўчыць, раскрыць рот — расчыніць рот, открыць дзверь — адкрыць дзверы і г. д.

Дзеяслоў улетэць амаль усюды няправільна перакладца ўлятэць, тады як па-беларуску яго трэба перакладаць у заледніць ад значэння — адлятаць, вылятаць, злятаць або ляцець. «Нябось, з якога-небудзь старога заалягічнага саду не ўляціць-б» (стар. 65). «Добра ім тут — воль і не ўлятаюць» (стар. 67). «Толькі нікога злавіць не можа, усе ўлятаюць» (стар. 39).

Нявядуча і іншыя частыны мовы. Прошлогодні перакладца як мінулагодні (замест леташні), чаца — чашчоба, горшок — гладыш, домашняя птушка — хатняя птушка (замест свейская) і г. д. Вельмі часта, без усяці патрэбы, перакладца проста пакі ў тэксе рускія словы, якія для перадачы гэтых паняццяў у беларускай мове існуюць агульнавядомыя словы. Напрыклад, у перакладзе ўжываныя словы: зівачка, чацвярэнні, узорацка, заваліна, махнаці, хахалю, штанішкі, карасін і г. д.

Іншым-жа разам перакладчыцк пераходзіць у другую крайнасць: слова, якое ў рускім тэксце дадзена ў форме, блізкай да беларускай мовы, перакладца інакш. Так здарылася са словам волчиха, якое раптам перакладца — ваўчыца (стар. 46).

Па-рознаму пададзены назвы маладых жывёл. Побач з уласнай беларускай формай — рабачы, ваучані, чамусьці дзецця — ласанік, медзавяжнік.

Зразумела, што кожны пераклад не павінен абмяжоўвацца даслоўнай перадачай тэксту. Перакладчыц павінен творча ставіцца да сваёй работы, імкнучыся да таго, каб мастацкі твор быў паддзены пры дапамозе моўных зваротаў, уласцівых беларускай мове, захоўваючы пры гэтым стыль і, безумоўна, змест арыгінала. Неаб-

Е. Чарушына. «Пра вялікіх і маленькіх». Дзяржаўнае вучэбна-педагагічнае выдавецтва БССР, Мінск, 1954 г.

ходна пазбягаць так званых механічных «калек», якія звычайна вельмі неюды пераклад. Часта сустракаюцца выпадкі, калі літаральны пераклад з'яўляецца проста немагчымым і парушае сэнс. Гэта вельмі элементарнае прабаўванне, але яно неабходна для кожнай добраахвотнай перакладчыцкай работы. На жаль, у дадзеным перакладзе аўтар не лічыў патрэбным прытрымлівацца яго. У выніку, напрыклад, на стар. 95 можна прачытаць наступны пераклад: «Як пабегуць ручкі, прылятае з Індыі чырыоны верабей...». Відэочна, па-беларуску, трэба было сказаць: «Калі пабегуць ручкі, калі рушацца камчацкія рэчкі (або, калі патнецца крыгалам на камчацкіх рэчках), прылятае з Індыі чырыоны верабей...».

На стар. 157 — «Усе дзеці на дварах імі смяліся». Па-беларуску трэба сказаць «з яго смяліся».

На стар. 147 — «Хлапец нібы разуму крадуўся...». Па-беларуску — «нібы з глуду в'ехаў».

Часам надбайнасць даводзіць перакладчыца да простага абсурду. Ён забываецца нават, што ў напярэдням сказе гутарка ішла аб асобе пэўнага роду і ў наступным сказе гаворыць аб гэтай асобе ўжо ў іншым родзе.

«...У вароннім гнязде двое маленькіх куранят. Адзін жоўценкі, пушысты, а другі яшчэ мокры і шкардупа ў яго на спіне прылялі» (стар. 162).

Тое-ж сустракаецца і ў прадмове, якая, дарчы, перакладца такой-жа дрэннаю мовай:

«Я хачу зразумець жывёў, зразумець яе паводку (нашэўна — звычай), характар руху. Мане цікавіць яго футра» (?) (стар. 9).

Невядома, чаму ўсюды ў зборніку слова глупы перакладца памяншальнай формай дурненкі. Як быццам па-беларуску нельга сказаць — дурны, неразумны? У рускай мове таксама ёсць слова глупенькі, але аўтар-жа не палічыў патрэбным ужыць яго ў дадзеным кантэксце.

Надбайны адносіны да справы ўнеслі ў кнігу шмат розных недакладнасцей: адно і тое-ж слова ў адвольным значэнні ў розных месцах перакладца па-рознаму.

«...Зусім як дамашняя курыца» (стар. 60). «Абодва-ж пёўні, толькі адзін лясны, другі — хатні» (стар. 139).

«А побач сабака, зубы сніліць» (стар. 45). «А маці грываснічаюць, зубы шчараць» (стар. 54).

Нават цытата са зборніка ў прадмове дадзена інакш, чым у тэксце самога апавядання.

«У агульнай птушчыннай загарадцы танцуюць жураўкі — красанкі...» (стар. 8). «У агульнай птушчыннай загарадцы танцуюць жураўкі — красанкі...» (стар. 165 — апавяданне «Вепры»).

Няма ніякай магчымасці ды і патрэбы пералічыць усе хібы гэтага перакладу. Літаральна на кожнай старонцы можна знайсці многа няправільнага і непрыемнага. Але і прыведзеных прыкладаў досыць, каб перакладчыц у тым, што яна перакладчыца кнігі Е. Чарушына сама нізка. Пераклад зроблены халоднай рамесніцкай рукой.

Кніга пакідае вельмі дрэннае ўражанне і выклікае пачуццё крыўды за выдавецтва і яго рэдактара Ф. Дадзімаву, які дазволіў выйсць браку.

Пераклад зрабіў кнігу — гэта, бадай, больш складанае і адказнае заданне, чым пераклад кнігі для дарослых. Нельга занадта, што праз гэтую кнігу дзіця ўпершыню знаёміцца з каштоўнай і скарніцай вялікай рускай літаратуры.

На жаль, відаць, выдавецтва не разумее ўсёй важнасці справы перакладу мастацкіх твораў для дзяцей і ставіцца да яе надзвычай абыякава, даручаючы пераклад і рэдагаванне дзіцячых кніг некаваліфікаваным перакладчыкам і рэдактарам.

Е. МІХАЙЛАВА.

У маскоўскіх выдавецтвах

У выдавецтве «Советский писатель» з'явілася ў вытворчасць зборнік твораў беларускага пісьменніка памерам у 25 друкаваных аркушаў. Сюды ўвойдуць творы Я. Коласа, М. Лынькова, П. Пестрака, І. Шамякіна, Я. Брыля, А. Кулакоўскага, І. Мележа і інш.

Гэта-ж выдавецтва выпусіла раманы П. Пестрака «Сустраенне на барыкадах», «Пазмы» А. Куляшова і «Аповесць пра залатое дню» А. Зарышкага. На працягу красавіка—мая выйдзе раманы М. Ткачова «Згуртаванне».

Дзяржлітмат выпусіў тыражом у 75 тысяч экзэмпляраў аповесць Я. Брыля «У Забалоці дзее».

(Наш кар.).

Вклады кніг беларускіх пісьменнікаў, выданыя ў перакладзе на рускую мову.

Хроніка культурнага жыцця

РАБОТНИКИ КУЛЬТУРЫ — ШЭФЫ ВЕСКІ

Работнікі культурна-асветных устаноў Оршы ўзначалілі шэфскую работу на вёсках. Выкладчыкі музычнай школы (дырэктар П. Лазарэў) наладзілі песнювую сувязь з вольнай сельскагаспадарчай станцыяй Усце. Яны арганізавалі тут хор, які складаецца з 60 чалавек.

Кожную сераду ў Усце вызджаюць педагогі школы — акампаніатар Г. Удальцаў, дырыжоры-харавікі І. Пятроўская і Е. Гугель. Яны праводзяць з хорам практычныя заняткі. Раз у тыдзень удзельнікі самадзейнасці прысутнічаюць на занятках па музычнай грамаце, якія праводзіць загадчык навукальнай часткі школы Г. Макаранка.

З дапамогай шэфу створаны танцавальныя калектывы, які паставіў беларускі народны танец «Вульба». Выдзена падрыхтоўка да стварэння аркестра народных інструментаў.

Выкладчыкі і вучні музычнай школы рыхтуюць канцэртную праграму, якая будзе паказана калектыву станцыі Усце.

Е. ПАЙКІН.

ВЫСТУПЛЕННЕ УДЗЕЛЬНИКАў ДЭКАДЫ ПЕРАД НАСТАўНІКАМІ

У Гродзенскім абласным драматычным тэатры адбылася сустрэча настаўнікаў горада з удзельнікамі дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

Ад імя настаўнікаў гэтай вітаў дырэктар сярэдняй школы № 6 тав. Злотнік.

Аб дэкадзе беларускага мастацтва і літаратуры расказаў прысутніцым пісьменнік П. Пестрак.

З чытаннем сваіх твораў выступілі П. Пестрак, Р. Сабаленка, А. Астапенка, М. Васілёк.

У канцэрце прынялі ўдзел саліст Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету А. Генералаў, артыст філармоніі А. Астремкі. Гродзенскі тэатр паказаў урыўкі са спектакляў «Анна Карэніна», «Серца не дурое» і «Іспанцы».

К. ПАЛЯНСКІ.

РАЕННЫ СЕМІНАР

Брэсцкі абласны Дом народнай творчасці сумесна з аддзелам культуры Давід-Гарадоцкага раёна правёў семінар кіраўнікоў сельскай мастацкай самадзейнасці раёна.

Удзельнікі знаёміліся з арганізацыяй і работай харавога, драматычнага і танцавальнага гурткаў, з нотнай грамадой, з работай над аднаактовай п'есай, майстэрства мастацкага чытання, разборам і выучэннем танцаў па запісах.

В. КАРПУК.

КАНЦЭРТЫ ДЛЯ ХЛЕБАРОБАУ

Агітбрыгада мастацкай самадзейнасці Бабікага сельскага клуба Васілеўскага раёна ў час падрыхтоўкі да вясновай сябвы наладжае абслугоўванне канцэртамі хлебарабў сельскагаспадарчых суседніх калгасаў. Удзельнікі самадзейнасці падрыхтавалі новую праграму. Калектыв агітбрыгады даў два канцэрты для хлебарабў калгаса «Чырыоны шлях», а таксама пабываў у суседнім калгасе «Запаветы Леніна».

Ажыўіў сваю работу калектыв мастацкай самадзейнасці Бабіцкай дзяржаўна-аграпрацоўчай аршэлі «Рассвет». Ён выступіў з канцэртамі ў калгасах «Чырыоны шлях», «Парыжская Комуна», «Запаветы Леніна» і іншых.

М. ЖУРА.

ВЕЧАР ТВОРЧАГА АБМЕНУ

У раённым цэнтры Клецку адбыўся вечар мастацкай самадзейнасці. У памяшканні раённага Дома культуры сабраліся рабочыя прамысловых аршэляў, механізатары Клецкай МТС, работнікі ўстаноў горада. На вечар прыехалі калгаснікі з суседніх сельскагаспадарчых 3 канцэртнай праграмай выступілі удзельнікі мастацкай самадзейнасці суседняга Ляхавіцкага раённага Дома культуры (Брэсцкая вобласць).

Мастацкі самадзейны калектыв Клецкага раённага Дома культуры рыхтуе цалкам канцэртную праграму, з якой выступіць перад гледацкай раённага цэнтры Ляхавічы Брэсцкай вобласці.

Творчы абмен паміж мастацкімі калектывамі двух раённых Дамоў культуры Мінскай і Брэсцкай абласцей будзе служыць стымулам для шырокага развіцця мастацкай самадзейнасці.

(Наш кар.).

ВЫПУСКНІКАМІ

На сярэдняй спецыяльнай Беларускай дзяржаўнай універсітэце ў Маскве адбыўся вечар сустрэчы студэнтаў з выпускнікамі аддзялення мовы і літаратуры. На вечары прысутнічалі многія былыя студэнты аддзялення, п'яер настаўнікі, вучоныя, пісьменнікі.

Сярод гэтых на вечары былі беларускія пісьменнікі Аляксей Якімовіч і Алена Васілевіч, якія выступілі перад студэнтамі.

Н. ВАСІЛЕЎСКІ.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ЧЫТАЧОУ

На канферэнцыі чытачоў у Акруговым Доме афісэраў абмеркавана кніга Міхаса Лынькова «Веканомны дні».

Сваімі думкамі аб раманы, аб яго вобразах падзяліліся афісэры Шэй-Красікаў, Атаманенка, Рэзанцаў, Кузьмін, Блейман і іншыя.

На канферэнцыі выступіў Міхас Лыньков, які расказаў воям аб тым, як ён працаваў над першай кнігай рамана, і аб змесце другой кнігі.

Н. КАЗЛОУ.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ

„Блізкае і далёкае“

Стала ўжо звычай, што рэцэнзія на новую кнігу апавяданняў таго ці іншага пісьменніка будзе па прычыну: там-тытка творыў, беглы разгляд іх ідэянага зместу, агульная ацэнка (гэты добры, той — сак-так, а вольны гэты — слабы), а дзесяці ў заклічанне — скоратворчай пра мову, выяўленчыя сродкі і форму.

Хачелася-б на гэты раз адступіць ад традыцыйнага прыёму і пачаць гутарку з майстэрства стварэння мастацкага вобраза, умёна выбіраць словы і з'яўжаць характэрную і запамінальную дэталь, быць у простых і будзённых справах радавога савецкага чалавека вялікае і гераічнае.

У новым зборніку Івана Мележа «Блізкае і далёкае» ёсць невялікае апавяданне «Перад навальніцай», у аснову якое ўзята звычайнае здарэнне: калгаснікі ночу перад дэжурствам складаюць сена ў копы. Незамысловата па сюжэту і дзеянню апавяданне, але ў ім ёсць жывая і аркая карціна прыроды, зроблена яна з выключным майстэрствам. Чытач адчувае духмяны водар сена і лугавых кветак, слытаюць летяцца дні і парнай ночы, прымяны халадзе і свежасць першых дажджавых кропель. Тут не проста карціна, пейзаж, а жывая прырода з усімі многакаляровымі адценнямі, настроям, пахамі. Усё да драбніц тут проста, але разам з тым выписана выключна праўдліва і запамінальна і «зрыгі барвоныя вугольнікі» дагараючага вогнішча, і «мернае, аднастайнае ч-ч-ч-ч-ч-ч» пахода, і «вуркананне далёкіх грывотаў». Нават пра навальніцу І. Мележ піша павольна, знаходзіць каларытныя фарбы і выразы:

«Раптам чорнае неба распачыналася, успыхнула абломамі агністага шчыльна, і сіні блакіт ураз выхаліў з цэнтры зубчатыя край лесу, копы, пракося, людзей, што ішлі з граблямі...»

Зноў паліхнула блізкавіца. Педзе зусім побач раскасіцца бабахнуў грым — нібы штосьці агністае зваялілася на зямлю і з трэскан развалілася на дрэбныя чаранкі. Зямля скаланулася.

Таму так непаўторна і свежа ўспрымаюцца надзеі гэтай неспакойнай ночы,

якая прынесла людзям трывогу і радасць нагнёнай працы, поўнай паэтычнай узнёсласці:

«Алена хутка і звыкла вараоче граблямі. Ёй няма калі саціць за тымі, што грабучы разам з ёю, аднак ні на хвіліну яна не губляе адчування, што тыя поруч. Гэта прыдае моцы. Нібы не адна яна коціць свой вал, а коціць гэты вал разам з ёю і Малана, і Лізавета, і Грышка... Нібы гэта не розныя людзі, а адзін чалавек, дужы, многарукі...»

Добра стварэе Мележ і партреты калгасніц, знаходзячы для характэрнасці іх трыпныя дэталі. Вось брыгадзір Алена:

«На яе твары, задуманым і неспакойным, з шыракаватым дабрадушным ротам, на тонкай шыі, на шырокіх працягнутых далонях, на старанькай з нейкімі палінальнымі кветкамі кофтанчы хадзілі светлыя цені. Была яна з выгляду вольная, непрыкметная, толькі рукі мелі дужы, сапраўдныя сіялысця рукі, — яны цяпер спачывалі на каленях».

У апавяданні «Перад навальніцай» паступова акрэслена чары Алены, Лізаветы, Малані, характары якіх аўтар поўна раскрывае ў творах «Гарачы жывёў» і «Павел прыхаў», якія складаюць адзін цыкл.

Шуль вялікай творчай працы калгасніц вёскі аўтаведаўца ў аповесці «Гарачы жывёў». Нахай не ўсё ў гэтым творы гладка і сэнс смяротнай завершанасці (некаторыя лініі не атрымаў закончаныя), але пісьменнік пераахвална паказаў згуртаванне калектыву, любові да працы, цяжкасці пасляваеннага аднаўлення, рост і становленне характэрна героў.

На ўсё рос і веліч сваёй прыроды паўстае вобраз брыгадзіра Алены, знаёмых жа чытачу на апавяданні «Перад навальніцай». Грамадскія ітарэсы, калгасныя справы для не даражэйшыя за асабістае; у працы яна знаходзіць абавязанне ад свайго гора, гутышчы б'е сарца на любіма Андрэю. Раскрываючы ўнутраны свет гэтай жанчыны, аўтар стрымае і скупа паказаў нараджэнне ў ёй сарца шчырага пачуцця да старшынкі калгаса Марціна.

Умела карыстаецца пісьменнік словам як сродкам характэрнасці вобраза. Вось Малана:

«От як трэба з імі, брыгадзір! Вучыся... Бач, я хоць і самазванец, а слухаюць. Ведаюць, што смецькі мае кепскія! І востра! Яшчэ як у садытаках я хадзіла, дай боі памяць, — звалі мяне недарма фельдфебель у андараку», — і ў гэтых словах яскрава відаць яе наўрымлівая натура.

А вольны Насця:

«Ты што, як мыш на крупы, надзімуўся. Глядзі, людзей настрашылі. А то ішчэ, чаго добрага, каб конь не спудзіўся. Разіясце».

Яна змяялася, бліснуўі роўнымі радамі белыя зубы. «Красуна яка!» — праняслася ў галаве Марціна. — От і вайну перажыла і колькі перацыхаў, а ўсё, як дзяўчынка. Ніколі не пабачыш з апунчальнай галавой — смяецца, жартуе... Без прымаўкі і з лаўкі не зваліцца!».

«Колькі гэта гадоў табе? — нечакана запытаўся старыня».

— А што?... Купіць хочаш? Не купіш. Грошай не хопіць».

І. Мележ адчувае слова, умее знаходзіць трыпную дэталь: «Здаў, які і раней, гарэў агеньчык. Агеньчык, нібы развітаваючыся, па-сваброду падмігваў яму, вычыў ішчэ адна дарогі». Лісточки асінічка «срабрысты, зніз быццам падбітыя белаватай байкай». «Цяпер конь не паспяваў за ім: ішоў на тургі повадзе». «Калі хат цёмныя ішоў дравы, што прыслелі да зямлі ад цяжару галля...».

Але часам прамерна нададзіва падкрэслена чары адна і тая-ж дэталь (тым больш пры характэрнасці розных вобразаў). І гэта кідаецца ў вочы: «вострыя, неакрошаныя яшчэ пачыні» ў Засмужца («У завіруху»), у сваярукі («Ноччу») і кругляці пакатыя плечы ў Машы («Ноччу»), у цёткі Малані («Гарачы жывёў»), у Вольгі («Павел прыхаў»); пра «пуклякі, быццам у дзяцця, губы» Алены ўспамінаецца на стар. 74, 94, 95, 115.

Апавяданні ў зборніку «Блізкае і далёкае» датаваны 1945 — 47 і 1953—54 гадамі. Трэба было спадзівана, што творы, напісаныя пасля рамана «Мінскі прамак», з'явіцца ступенькай далейшага творчага росту І. Мележа як навістца.

На жаль, толькі адно апавяданне «Дом спеке» можа сведчыць аб гэтым. Пісьменнік смежа пайшоў на лінію по-

шукаў новага ў кампазіцыйнай і сюжэтанай будове. Таму хроніка аднаўлення дома не заслае людзей, якія яго аднаўляюць, а нотым у ім жыццё. Дарчы тут цёплы лірызм, дасціпны гумар і іронія, сатырычныя замалюўкі.

Гэтага нельга сказаць пра апавяданні «Блізкае і далёкае», «На Прыліці» і «Адна» (датавана ў зборніку 1947 г., але ўпершыню ў друку з'явілася ў часопісе «Беларусь» у 1954 г.).

У апавяданні «Блізкае і далёкае» пісьменнік паставіў сабе ўдзельную задачу — паказаць, як Беларусь стала для сібрана Зыбіна другой радзімай. Але замест мастацкага паказу росу і станаўлення героя І. Мележ збіўся на сюэт рэпартаж, фіксацыю падзей, на шлях ілюстрацыйнага паказу. «Ён быў, праўда, розкаваты, на-мешывае, але затое таварыскі і вельмі цярплівы, і людзі адносіліся да яго прыліна».

У такім плане апавяданні і аб працы Зыбіна на аўтамабільным заводзе: «Крыху пазней, калі ён падвучуў хлопцаў і наладзіў справу, калі з завода ўжо выходзілі дзесяткі, сотні машын, яго назначылі начальнікам у новай цэх, які толькі што арганізоўваўся... На кожнай нарадзе цэх лаялі — лаялі былога начальніка цэха, начальніка аддзяленняў, майстроў, хутка сталі лаяць і Зыбіна».

Стыль І. Мележа ў лепшых творах характарызуецца спакойным эпічным тонам апісання, цёплым лірызмам, тонкім аналізам пачуццяў і думак героя, сцымым, але каларытным пейзажам, дынамічным дыялагам. У апавяданні «Блізкае і далёкае» гэтыя якасці амаль неспрыкметныя. Выяўленчыя сродкі ў ім бедныя, мова не вызначаецца багатствам, шмат аўтарскіх рэмаркаў, другарадных эпізодаў, якія замаруджаюць дзеянне.

Слабасці апавяданняў «Адна» і «На Прыліці» відэочна, калі параўнаць іх з раннімі і ў нейкай меры тэматычна падобнымі творамі «У завіруху» і «Ноччу», дзе таксама няма вострыя дзеянні, але затое ёсць свежасць думкі і слова, сапраўдна шыракасць і запамінальныя вобразы.

Агляд народных талентаў

Будынак Мінскага акруговага Дома афіцэраў. Над адным з яго ўваходаў вялікі лозунг: «Ніхад квітне мастацка самадзейнасць — невычарпальна крыніца народных талентаў»...

6-га красавіка пачаўся рэспубліканскі агляд мастацкай самадзейнасці.

Агляд пачаўся выступленнем аб'яднанага хору Маладзечанскай вобласці, які выканаў песню І. Кузняцова на словы А. Астапенкі «Партыі слава» і «Песню нарачанскіх рыбакоў» Д. Лукаса на словы А. Бачылы.

У першы дзень свай маістэрства паказалі калектывы Маладзечанскай і Віцебскай абласцей.

Прэсутныя цёпла сустрэлі выступленне хору Будаўскага сельскага Дома культуры і тэатральнага раёна, танцавальнага калектыва калгаса «Комітэр» Аранскага раёна, вакальны дуэт калгасніц сельсагаспадарчай аршэі «Чырвоная зора» Гарадоўскага раёна і інш.

Цэнтральныя калектывы Багушэўскага і Пастаўскага раённых Дамоў культуры паказалі на сцэне тэатра імя Янкі Купалы спектаклі па п'есе А. Макаёнка «Выбачыце, калі ласка!».

У наступныя два дні агляду выступілі самадзейныя мастацкія калектывы Магілёўскай, Гродзенскай, Брэсцкай і Гомельскай абласцей.

Добрае ўражанне пакінула выступленне самадзейнага ансамбля песні і танца калгаса «Чырвоны ўдарнік» Асіповіцкага раёна.

Гэта адзін са старэйшых самадзейных калектываў рэспублікі. За 20 год свайго існавання ансамбль паказаў сотні канцэртаў для хлабработу калгаснай вёскі.

Вакальна-харэаграфічныя малюнак «Вечарком за рэчкаю» (кампазіцыя З. Сярэбранікава) і пастаноўны гэтага калектыву прайшоў з вялікім поспехам.

З тэатральных калектываў у гэтыя дні выступілі Мясціслаўскі раённы Дом культуры, які паказаў інсцэніроўку па казцы С. Аксакава «Аленька кветка», і Ленінскі раённы Дом культуры са спектаклем па п'есе Я. Галаана «Пад залатым арлом».

Адбыўся таксама прагляд самадзейных калектываў Мінскай вобласці. З новых і народнымі песнямі самадзейных кампазітараў выступілі харавыя калектывы калгасаў «1-е Мая» Нясвіжскага раёна (кіраўнік П. Касач) і «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна (кіраўнік П. Шыдлоўскі).

Сёння ў тэатры імя Я. Купалы абудзецца прагляд спектакля па п'есе А. Сімукова «Капітан у адстаўцы» ў пастаноўцы тэатральнага калектыву Слонімскага раённага Дома культуры.

Лепшыя самадзейныя калектывы, дэкламаты, спевакі, танцоры, музыканты прымуць удзел у заключным канцэрце рэспубліканскага агляду.

На здымку: інструментальны ансамбль «Вясельны» з Мінскага акруговага Дома афіцэраў.

На здымку: інструментальны ансамбль «Вясельны» з Мінскага акруговага Дома афіцэраў.

Аднаактовыя п'есы

У мінулым годзе на старонках часопісу «Полымя», «Беларусь» і «Бяроза» з'явіліся некалькі аднаактоўных п'ес. П'есменнікі імкнуліся ў іх адлюстраванне на найбольш хваляючыя з'явы жыцця, паставы і вырашаныя цікавыя праблемы.

Для п'есменніка важна выбраць цікавы і хваляючы факт для п'есы, натуральны і востры сюжэт. Але вось сюжэт п'есы У. Няфёда «У адным клубе» («Беларусь» № 11). Публіка ў зале чакае вядомага опернага спевака. Больш за ўсё хваляецца загадчык клуба Пятро Іванавіч, таму што ўжо ўсе білеты прададзены, а артыст яшчэ не з'явіўся.

Аўтар амаль у кожную роліку Гусаква ўстаўляе слова «Уласна». Паўтарыце гэтага аднаго слова хутка надакучае і ніяк не можа індывідуалізаваць мову персанажа.

Спраўданае жыццё п'есы атрымоўвае на сцэне. І драматург павінен наклапаціцца, каб яго аднаактоўны змагі выкарыстаць шматлікі самадзейныя калектывы. А гэтаму часта перашкаджаць прамерна складаныя дэкарацыі. Прыкладзём адзін прыклад. «Дзея адвадзецца на беразе рачы», каля парома пераправы. Бераг прыкрыты густой мушэравай травай, далей — кусты лавы. Каля дарогі, што вядзе да мастоў, — слуп, на ім дошка з надпісам: «Паром калгаса «Перамога». Плата за перавоз...» і далей — неразборліва. Пачаў — дашчыты грэбок ад дажджу, вакол яго лавы. Непадобна — нізі слуп, на якім накручаны тугісты дрот ад парома. Да мастоў дарога спускаецца ўніз. Калі дазваляюць магчымасці, добра было-б, каб была відаць рака, далёкі краіныч за ёю.

Такую дэкарацыю патрабуе Усевалд Краўчанка да свай аднаактоўнай «Гарачыя таловы» («Беларусь» № 8). Вядома, добрая рэч — прыгожы пейзаж на сцэне, але калі гэта магчыма ажыццявіць. Такія-ж дэкарацыі не паў сілу для многіх самадзейных калектываў.

У мінулым годзе Беларускі рэспубліканскі Дом народнай творчасці пачаў выпуск аднаактоўных асобнымі выданнямі, прычым да кожнай п'есы дадзены рэжысёрскія заўвагі, дзе ўказваецца, як лепш ажыццявіць пастаноўку дзеяння твора. Думаецца, што гэта добрая справа не будзе закінута.

Ав. САБАЛЕУСКІ.

п'есы. Гэтага не ўлічыў Я. Васіленка ў аднаактоўцы «Адаптацыя» («Полымя» № 12). З першых старонак п'есы чытач ужо ведае аб далейшым развіцці падзей. Вось сюжэт аднаактоўкі.

...Кацярына сваё імя знайшла з другім мужам Сцяпанам. Першы муж Максім пакінуў яе дзесяць год назад, і з таго часу Кацярына нічога аб ім не ведае. Да Сцяпана павінен прыехаць фантаны таварыш Максім. І вось Кацярына пачынае непакоіцца.

«Максім... Сцяпан кажа, што ён добры чалавек. Неверагодна! Максім — і ралтам добры чалавек... Неверагодна!»

Затым яна зяртаецца да свайго сына Тодзіка з пытаннем, ці ёсць сарад яго сляроў Максіма. І пачуўшы ў адказ, што Максім самы лепшы таварыш Паўліка, яна працягвае:

«Значыцца, табе пашацавала больш, чым мне...»

Далей хваляванне і непакой у Кацярыны ўзмацняюцца, але для гэтага няма ніякіх падстаў. І чытач падрыхтаваны ўжо да сустрэчы Кацярыны з Максімам, хоць яна адвадзецца толькі ў канцы п'есы.

Ішчэ некалькі ролікі, і чытач ужо ведае, чым скончыцца п'еса.

Жанр драматургіі малых форм патрабуе імклівага разгортвання сюжэта. Аўтар павінен умець з першых слоў пазнаваць чытача з абставінамі, пры якіх адвадзецца дзеянне, даць характарыстыку героям. Разважанні-ж, калі ім адводзіцца непамерна месца, толькі затрымліваюць дзеянне. Аднаактоўка не перціць паўтарыняў, дэкарацыяў, тлумачэнняў. Гэтага якраз і не ўлічыў В. Зуб у п'есе «Два капітаны» («Бяроза» № 6).

У пачатку аднаактоўкі аўтар паказвае, чым займаюцца п'есныя. На другой старонцы аб гэтым самым падрабязна расказвае іншыя героі. Але такія паўтарыня, не ўносячы нічога новага, толькі затрымліваюць разгортванне дзеяння. У п'есе героі занадта многа разважваюць. Дзеянне амаль не развіваецца. Таму і вобразы В. Зуб не здолелі падаць у развіцці. Паспешлівае «справышчаванне» герою, якое робіць у канцы п'есы аўтар, атрымалася перакарнальным.

Вялікае значэнне мае мова героюў. Людзі розных узростаў, адукацыі, светапогляду, прафесій па-рознаму карыстаюцца моўным багаццем. Але драматургі не заўсёды гэта ўлічваюць. Тут часцей за ўсё героі гавораць адной мовай — мовай аўтара. Возьмем, напрыклад, аднаактоўку

«Сучасная польская паэзія». Зборнік вершаў і паэм. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 4 руб. 65 кап.

Ілья Гурскі. «Неспакойныя характары». Апавяданні. Малюні Ю. Пучынскага. Тыраж 10 тыс. экз., студэнцкай цэны ў 70 кап. Усе нум. 132. Цана ў 70 кап.

Усевалд Кочэтаў. «Журбыны». Раман. Пераклаў з рускай мовы М. Татуў. Тираж 10 тыс. экз., стар. 408. Цана ў 60 кап.

Н. Носовіч. «Колі Сініцкіна». Аповесці і нарысы. І. Грамовіча. Малюні Г. Стресскоўскага. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 84. Цана 2 руб. 95 кап.

«Сучасная польская паэзія». Зборнік вершаў і паэм. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 4 руб. 65 кап.

Ілья Гурскі. «Неспакойныя характары». Апавяданні. Малюні Ю. Пучынскага. Тыраж 10 тыс. экз., студэнцкай цэны ў 70 кап. Усе нум. 132. Цана ў 70 кап.

Усевалд Кочэтаў. «Журбыны». Раман. Пераклаў з рускай мовы М. Татуў. Тираж 10 тыс. экз., стар. 408. Цана ў 60 кап.

Н. Носовіч. «Колі Сініцкіна». Аповесці і нарысы. І. Грамовіча. Малюні Г. Стресскоўскага. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 84. Цана 2 руб. 95 кап.

«Сучасная польская паэзія». Зборнік вершаў і паэм. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 4 руб. 65 кап.

Ілья Гурскі. «Неспакойныя характары». Апавяданні. Малюні Ю. Пучынскага. Тыраж 10 тыс. экз., студэнцкай цэны ў 70 кап. Усе нум. 132. Цана ў 70 кап.

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла ў друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай і дзіцячай літаратуры: «П'есменнікі Савецкай Беларусі». Кароткі біяграфічны даведнік (на рускай мове). Тыраж 10 тыс. экз., стар. 188. Цана 4 руб. 40 кап.

Усе валікі значэнне мае мова героюў. Людзі розных узростаў, адукацыі, светапогляду, прафесій па-рознаму карыстаюцца моўным багаццем. Але драматургі не заўсёды гэта ўлічваюць. Тут часцей за ўсё героі гавораць адной мовай — мовай аўтара. Возьмем, напрыклад, аднаактоўку

«Сучасная польская паэзія». Зборнік вершаў і паэм. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 4 руб. 65 кап.

Ілья Гурскі. «Неспакойныя характары». Апавяданні. Малюні Ю. Пучынскага. Тыраж 10 тыс. экз., студэнцкай цэны ў 70 кап. Усе нум. 132. Цана ў 70 кап.

Усе валікі значэнне мае мова героюў. Людзі розных узростаў, адукацыі, светапогляду, прафесій па-рознаму карыстаюцца моўным багаццем. Але драматургі не заўсёды гэта ўлічваюць. Тут часцей за ўсё героі гавораць адной мовай — мовай аўтара. Возьмем, напрыклад, аднаактоўку

«Сучасная польская паэзія». Зборнік вершаў і паэм. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 4 руб. 65 кап.

Ілья Гурскі. «Неспакойныя характары». Апавяданні. Малюні Ю. Пучынскага. Тыраж 10 тыс. экз., студэнцкай цэны ў 70 кап. Усе нум. 132. Цана ў 70 кап.

Усе валікі значэнне мае мова героюў. Людзі розных узростаў, адукацыі, светапогляду, прафесій па-рознаму карыстаюцца моўным багаццем. Але драматургі не заўсёды гэта ўлічваюць. Тут часцей за ўсё героі гавораць адной мовай — мовай аўтара. Возьмем, напрыклад, аднаактоўку

«Сучасная польская паэзія». Зборнік вершаў і паэм. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 4 руб. 65 кап.

У Мінску ў новым доме на рагу праспекта імя Сталіна і вуліцы Свєрдлава пачаў функцыянаваць галоўпаштамт. Паштамт для хуткага і добрага абслугоўвання наведвальнікаў абсталяваны найвейшай тэхнікай (транспартаваны лініі, пад'ёмнікі і інш.). На здымку: аперыйная зала галоўпаштамта.

Фота І. Салавейчыка.

У Прэзідыуме Саюза п'есменнікаў БССР Абмеркаванне работы рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва»

5 красавіка прэзідыум СП БССР абмеркаваў справядліва рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва». Доклад аб рабоце рэдакцыі зрабіў намеснік галоўнага рэдактара А. Бачыла.

Узровень абмеркавання адзначалі, што ў апошні час рэдакцыя некалькі разоў палепшыла якасць друкуемых матэрыялаў, стала больш канкрэтна асвятляць пытанні культурнага жыцця рэспублікі, займаючы ў дачыненні да з'яў літаратуры і мастацтва правільную гранічную пазіцыю.

Разам з тым асноўную сваю ўвагу працоўны аддаў аналізу недахопаў у рабоце рэдакцыі.

У газэце не заўсёды змяшчаюцца лепшыя літаратурныя творы, — сказаў Р. Няхай, — ды і кола пэраў, празаікаў і драматургаў, якія ўдзельнічаюць у ёй, вельмі абмежаванае.

А. Ескаў крытыкаваў рэдакцыю за слабае асвятленне жыцця творчых калектываў і недастатковую ўвагу да праблемных пытанняў мастацтва. Ён адзначыў залішнюю параднасць дэкадных выступленняў газеты, паваркоўнасць некаторых рэзійнаў на спектаклі і праграмы харавых калектываў.

Аб недахопах літаратурна-крытычных артыкулаў і рэзійнаў, апублікаваных у бягучым годзе, гаварылі А. Кучар, М. Лужанін, Я. Брыль, К. Кірэнка, П. Глебка. Яны ўказвалі, што газета мала абгульняе становішча ў творчай працы п'есменнікаў, рэдка ўзнімае такія творчыя пытанні, якія выклікалі-б шырокі абмен думкамі.

Мы часцей гаворым аб недахопах, аб тым, як не трэба пісаць, і вельмі рэдка зяртаемся да станоўчага вопыту ў літаратуры, — сказаў А. Кучар. — Пара на поўны голас загаварыць і аб тым, як трэба пісаць, аб лепшым, што ёсць у нашай творчай працы.

Нам, — падкрэсліў М. Лужанін, — вельмі неабходна разгортваць на старонках газеты сапраўдны творчы дыскусіі, якія садзейнічалі-б павышэнню творчай актыўнасці ў Саюзе п'есменнікаў БССР, павышэнню якасці нашых твораў.

Было выказана пажаданне, каб рэдакцыя працягла больш ініцыятыўна, шукала новыя цікавыя формы падачы матэрыялаў. У абмеркаванні прынялі ўдзел М. Лынькоў, В. Вітка, Д. Кавалеў.

Галоўная задача газеты, — сказаў П. Броўка, падводзячы вынікі абмеркавання, — шырокая прапаганда дзіцячай і юнацкай літаратуры і Усеагульнага з'езда п'есменнікаў, больш актыўна ўмешвацца ў літаратурны і мастацкі накіроўваць яго.

Прынята рэзалюцыя, накіраваная на палепшэнне работы газеты.

А. СТУПАК, дырэктар Жабчыцкага раённага Дома культуры

Заслужаная павага

Больш пяці год працуе кінемеханікам сельскага стаяцянара вёскі Малатковічы Жабчыцкага раёна Пётр Іванавіч Вайтовіч. За 1954 год кінемеханік абслуговаў больш трынаццаць тысяч чалавек, у тым ліку 16 тысяч дзяцей. Гадавы план быў выкананы на 290 працэнтаў. Гледачы вёскі Малатковічы прагледзелі 185 мастацкіх, хранікальных і дакументальных фільмаў.

А. СТУПАК, дырэктар Жабчыцкага раённага Дома культуры

350 ГОД назад у Мадрыдзе выйшаў у свет першы том рамана Мігеля дэ Сервантэса «Хітрамудры ідальго Дон Кіхот Ламанчскі», а праз дзесяць год з'явіўся ў друку другі том гэтага неўміручага твора.

Прайшлі стагоддзі, а раман і сёння жыве паўнакроўным жыццём. Як усякі сапраўды геніяльны твор, раман Сервантэса даступны ўсім узростам. Яго чытае юнак, які толькі што ўступіў у свядомае жыццё, яго чытае і сівы стары, умудронны жыццёвым вопытам і ведамі. І чым далей жыць раман, тым усё большыя скарбы чалавечай мудрасці і высокай гуманнасці адкрываюцца ў ім.

Знешнім штуршком для напісання рамана паслужыла жаданне аўтара стварыць народны па рыцарскі раман. Але выпад супраць рыцарскага рамана не быў актам вузкай літаратурнай барацьбы. У аснове літаратурнай народнай створанай Сервантэсам, ляжаў пратэст супраць узасцяжнага іспанскаму абсалютызму духу ваеннага авантурызма, правадніком якога быў рыцарскі раман, і ўсёй реакцыйнай феадалнай ідэалогіі.

У другой палове XV стагоддзя ў Іспаніі, як і ў іншых краінах Еўропы, развіваецца прамысловасць і гандаль, нараджаюцца капіталістычныя адносіны. Але з сярэдзіны XVI стагоддзя буржуазнае развіццё Іспаніі затармазвалася. Рэкі золата, якія хлынулі ў Іспанію з яе калоній у Амерыцы, выклікалі «рэвалюцыю ценяў», прывялі ў заняпад прамысловасць, гандаль, сельскае гаспадарку. Батацыі капіталаў і ў руках вышэйшай арыстакратыі, у той час як асноўная маса насельніцтва бедняча. Пры гэтым трэба ўлічыць асаблівасці палітычнага развіцця Іспаніі. Іспанскія абсалютызм, у адрозненне ад англійскага або французскага, не стаў цэнтрам нацыянальнага і дзяржаўнага аб'яднання краіны. Яго сацыяльная база была вузкая, ён увесч ча меў патрабу ва ўзброенай сіле для свай падтрымкі. І хоць у канцы XVI стагоддзя з поўнай відавочнасцю выявілася, што іспанская марнарыч — гэта калос на гіганцкіх нагах,

Геніяльны твор Сервантэса

недарэчнымі планах сусветнага панавання не пакідалі іспанскіх рыцароў. Іспанскае дваранства, спакунанае прывідам славы і лёгкай нажывы, падтрымлівала палітыку абсалютызма.

Адным з праваднікоў ідэалогіі абсалютызма і феадалнай рэакцыі быў рыцарскі раман. Ён дапамагаў апрагнаць крывавую палітыку іспанскага абсалютызма ў маскарнады кацём рыцарскага «герваізма». Таму літаратурная народная Сервантэса — гэта не толькі сатыра на аджаўшы свет рыцарства і ўсю сістэму рыцарскіх поглядаў, але і сатыра на авантурыстычную атрысую палітыку іспанскай марнарыч. Недарма-ж у рамане ваяўнічы пил Дон Кіхота даецца увесч ча з рэзкім кантрастам з міральным настроем яго спадарожніка Санчо Пансы і ўсяго мірнага насельніцтва Іспаніі.

«Дон Кіхот» — вынік шматгадовай творчай дзейнасці Сервантэса. З пазіцыі дэмакратычнага гуманізма п'есменнік зрабіў крытычны агляд усёй сучаснай імя Іспаніі, выказаўся па самых істотных пытаннях грамадскага і палітычнага жыцця краіны. Праўда, гэта было зроблена часцей за ўсё ў форме алегорыі, якія, аднак, лёгка расшыфраваліся сучаснікамі. Складанае ідэйнае і адукацыйнае раманнае выявілася ў вобразе галоўнага героя Дон Кіхота.

Вобраз Дон Кіхота — дваісты. З аднаго боку, гэта — вар'як, які з'ехаў з глуду, начытаўшыся рыцарскіх раманцаў, з другога — мудры і гуманны чалавек. Лёгка заўважыць, што рыцарскія трызненні Дон Кіхота — нешта вонкавае, на насоне, не ўласцівае яго натуре чалавек добрага, пазаўважнага дваранскага фанатызму. Ён шчыра любіць людзей, ненавідзіць усякі прыгнёт і ўціск, тымбожа сумуе на праўдзе і справядлівасці, па чалавечых адносінах. Вуснамі Дон Кіхота і Сан-

мудраца і гуманіста — аўтар выказаў свае ўласныя погляды.

Але было-б няправільна паставіць знак роўнасці паміж аўтарам і Дон Кіхотам. Сервантэс узнімае ў сваім рамане вельмі важнае пытанне аб далейшым лёсе сучаснага яму гуманізма, крызіс якога ён адчуў. Гуманісты маралі сілай слова перамагчы зло ў грамадстве, ім адвадалася, што нічога не зможна ўстаць перад унутранай веліччю іх ідэала. Канкрэтных шляхоў ажыццяўлення грамадскай справядлівасці яны не бачылі. Гэта слабы бок гуманізма прыкладзе Сервантэс. Адсюль ідзе іронія, якую аўтар распаўсюджвае і на Дон Кіхота — гуманіста. Гэта — крытыка з саброеўскіх папайці. Аўтар нібы зяртаецца да гуманістаў і гаворыць ім: рэальнае жыццё складанае; каб змяніць яго, недастаткова адных добрых пажаданняў. Трэба дзейнічаць на аснове глыбокага разумення жыцця, у супрацьлеглым выпадку ўсе добрыя намеры разаб'юцца аб'ектыўным ходам падзей, як разаб'яла дзіда Дон Кіхота аб ветраныя млыны. Недарма-ж выпадак з пастушком Андрэасам так аздачыў Дон Кіхота.

Сервантэс заўважыў і другую слабасць гуманістаў: іх адваранасць ад народа. З пастаноўкай гэтага пытання звязаны вобраз Санчо Пансы, які, па сутнасці, уясабляе прыраўненні і ў асабістым і ў грамадскім плане рысы працоўнага чалавек. Ён — добры і спагадлівы, яго ясны розум, пачуццё чалавечай годнасці, ён паспаўраўнаюць бескарыслівы.

Адлюсны паміж Дон Кіхотам — гуманістам і Санчо Пансам дапамагаюць афарміцца і свядома правядзца тым якасцям, якія ўжо закладзены ў натуре апошняга. Аб'ядноўваючы разам Дон Кіхота і Сан-

чо Пансу, аўтар тым самым заклікаў гуманістаў аб'яднацца з народам. Ад гэтага аднаўна выйграе як народ, так і гуманісты. Не толькі Дон Кіхот пасляхова вучыць Санчо Пансу гуманістайчым мудрасці, але і Санчо Панса, у сваю чаргу, дапамагае Дон Кіхоту вызваліцца ад ідэалізма, выпрацаваць больш рэальны погляд на рэчы.

У вобразах Дон Кіхота і Санчо Пансы аўтар выказаў нянавіць іспанскага народа да сацыяльнага прыгнёту і дэспатызма, народжаных феадална-абсалютыстычным рэжымам і рэстучай уладай грашовага мяшка, гарачую прагу свабоды і справядлівасці. У рамане адлюстраваліся пакутавыя пошукі аўтарам дзейных шляхоў ажыццяўлення сацыяльнай праўды. Гэта і накіраванасцю ў будучае і актыўнасцю нам асабіста дагаі раман.

Мы горача ўспрымаем мары аўтара аб міры, яго перакананасць, што народам вайна не патрэбна. «Мір — найвышэйшае ішчасце ў гэтым жыцці», — гаворыць п'есменнік вуснамі свайго героя. Ён разумеў, што мір і сацыяльная справядлівасць — неваруныя звязаны.

«Дон Кіхот» перакладзены на ўсе мовы свету. У Расіі раман стаў вядомым з сярэдзіны XVIII стагоддзя, а з часу крытычных артыкулаў В. Белінскага вобраз Дон Кіхота арганічна ўвайшоў у літаратурнае жыццё. Багацце ўнутранага зместу дазволіла класікам марксізма-ленінізма карыстацца разуменнем «донкіхотства» ў якасці трапнай публіцыстычнай метафары.

Ушаноўваючы па прапанове Сусветнага Савета Міру 350-годдзе з дня выхаду ў свет першага выдання «Дон Кіхота», усё прагрэсіўнае чалавечтва выказвае тым самым сваю прыхільнасць да ідэалаў свабоды, сацыяльнай справядлівасці і міральнасці, сваю шчырую рашучасць адстаць гуманістычную цывілізацыю ад замаху звар'яцелых аташчыкаў.

Т. ЛУЦЭНКА.